

De woorden en de dingen

De naam waarmee we de dingen aanduiden, is niet altijd dekkend voor wat we bedoelen.

Sommige merken bijvoorbeeld zijn zo sterk, dat de productnaam uiteindelijk gepromoveerd raakt tot de aanduiding van een algemene categorie. Voorbeelden zijn Aspirine voor hoofdpijntabletten en TomTom voor een elektronische wegwijzer. Er zijn heel wat alledaagse producten die hiervan een voorbeeld zijn. Als je op die manier je naam gevestigd hebt, dan werkt het als een begrip, dat het product voorziet van grote voordelen en een kwaliteitsstempel.

Dat zie je ook in de wetenschap. Met name als het gaat om de weg die men gegaan is in het onderzoek (het Griekse *mèt hodos* betekent zoiets als 'de weg die men volgt'), kan een procedurele naam als keurmerk gaan gelden.

Dat is bijvoorbeeld het geval in het kwalitatief onderzoek, als door de auteur(s) gesteld wordt dat het onderzoek is opgezet volgens de '*grounded theory*'-benadering van Glaser en Strauss, dan wel volgens *Glaser & Strauss* zonder meer. Deze week mocht ik weer eens opponeren bij een proefschrift waarin de tekst melding maakte dat de *grounded theory*-methode werd gevolgd.

Het is nogal duister wat men met dit soort labels bedoelt. Als aanduiding voor de methoden die men heeft toegepast in het onderzoek, is die uitdrukking volstrekt onvoldoende. Wellicht verwijst men met deze uitdrukkingen naar het boek 'Discovery of grounded theory' uit 1967 als inspiratiebron, bijvoorbeeld omdat de doelstelling van het onderzoek de ontwikkeling van theorie betreft. Maar naar verwachting is dat niet het geval: er wordt bijna nooit een grounded theory ontwikkeld! In ieder geval is de uitdrukking grounded theory-methode geen voldoende beschrijving van de keuzen die in het onderzoek zijn gemaakt.

Op de website (<http://groundedtheory.com>) van Glaser, die zichzelf afficheert als het enig overgebleven orthodoxe bolwerk van de *grounded theory*-benadering, kan men nu grounded wasmachines en keukens vinden: de site is gestolen, waarschijnlijk vanwege de vele bezoekers per jaar. (Nog even uitgeprobeerd, en wat blijkt: hij doet het weer, met interessante voorbeelden en toelichtingen: kijken voordat de site weer gekaapt is!) Glaser heeft ook nog www.sociologypress.com om zijn boodschap te brengen! Die boodschap is steeds meer en steeds luider dat GT niet met QDA samenvalt! Daarmee bedoelt hij dat het ontwikkelen van een theorie (grounded theory) en het beantwoorden van een empirische vraag via kwalitatief onderzoek (waarvoor je qualitative data analysis toepast) twee verschillende zaken zijn. Hij heeft gelijk, maar preekt voor zeer kleine parochies (zie de foto's van seminars op de website), omdat de meeste onderzoekers een empirische vraag te beantwoorden hebben.

Voor het meeste onderzoek is de uitdrukking *grounded theory* dus niet passend voor de keuzen die de onderzoeker heeft gemaakt om zijn vraagstelling te beantwoorden. Ook de opzet van het onderzoek in termen van de fasen die zijn doorlopen, wordt daarmee niet goed aangeduid. De verschillende boeken waarin uitwerkingen van een onderzoeks-

opzet volgens *grounded theory* voorkomen, laten dan ook verschillende fasen zien. Dat is helemaal niet erg als je *grounded theory* alleen maar als een literatuurlabel opvat. Net als Q-methodologie bijvoorbeeld!

Fred Wester